



STORTINGET

Innst. 194 L

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Dokument 8:193 L (2017–2018)

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Mona Fagerås, Lars Haltbrekken og Arne Nævra om endring av reindrifftsloven § 60

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

I

«I lov 15. juni 2007 nr. 40 om reindrift gjøres følgende endringer:

§ 60 tredje ledd annet og nytt tredje punktum skal lyde: Dersom siidaen ikke gjør dette, eller ikke klarer å gjennomføre planen, skal hver siidaandel *som har mer enn 200 rein*, redusere det overskytende antall forholdsmessig. *Har ingen siidaandeler et reintall over 200, skal det skje en forholdsmessig reduksjon i alle siidaandeler.*

Någjeldende tredje og fjerde punktum blir fjerde og femte punktum.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ruth Grung, Cecilie Myrseth, Nils Kristen Sandtrøen og Terje Aasland, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Linda C. Hofstad Helleland, Kårstein Eidem Løvaas og Tom-Charter Nilsen, fra Fremskrittspartiet, Morten Ørsal Johansen og Bengt Rune Strifeldt, fra Senterpartiet, Geir Adelsten Iversen og lederen Geir Pollestad, fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Kristelig Folkeparti, Steinar Reiten, viser til representantforslag Dokument 8:193 L (2017–2018) fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Mona Fagerås, Lars Haltbrekken og Arne Nævra om endring av reindrifftslovens § 60 og statsrådets svarbrev av 26. april 2018 og 12. november 2018, vedlagt innstillingen.

Formålsparagrafen til reindrifftsloven legger til grunn at reindrift skal drives med basis i samisk kultur, tradisjon og sedvane til gagn for reindrifftsbefolkningen selv, samt at reindrifften skal bevares som et viktig grunnlag for samisk kultur og næringsliv.

Komiteen mener det er svært viktig å opprettholde grunnlaget for en økologisk bærekraftig reindrift.

Komiteen viser til Innst. 377 S (2016–2017) om Reindrift – Lang tradisjon – unike muligheter og Innst. 320 L (2015–2016) om Endringer i reindrifftsloven (reintall per siidaandel).

Komiteen viser videre til at forslagsstillerne peker på at Reindrifftsutvalget foreslo et «bunnfradrag» på 200 rein ved reduksjon av reintall i en siida. Reindrifftsutvalget ønsket å skjerme de minste enhetene, et hen-

syn som kommer til uttrykk i lovutvalgets merknader til det som i dag er § 60 fjerde ledd:

«Bakgrunnen for regelen er å hindre at distriktets reindrift alene utøves av noen få siidaandeler med mange rein, og hvor de som arbeider i reindriften først og fremst blir innleid arbeidskraft. En fastsettelse av et øvre reintall pr. siidaandel kan åpne for etablering av flere siidaandeler, og dermed gi de unge mulighet til å få ansvar for egen siidaandel. Dette vil igjen sikre rekrutteringen til reindriften. Skal reindriften bestå som næringsvei med alt den innebærer av kultur og samiske tradisjoner, er det nødvendig at det er mange mennesker som har en tilknytning til reindriften. En reindrift som kun utøves av noen få, vil ha vanskelig for å hevde sine interesser i konkurranse med andre brukerinteresser, og vil i seg selv svekke grunnlaget for en livskraftig samisk kultur.» (NOU 2001:35 s. 110)

Komiteen viser videre til at det fremkommer i svarbrevet fra statsråden at siidaen i sitt arbeid med utarbeidelse av en reduksjonsplan står fritt til å ta de hensyn den vil, for eksempel å skjerme de minste enhetene og ta hensyn til ungdom som etablerer seg i næringen. Komiteen registrerer at departementet derfor mener at et slikt bunnfradrag på sikt vil føre til en uheldig næringsstruktur ved at de som har flere rein enn bunnfradraget, i utgangspunktet må ta hele reduksjonen.

Komiteen viser til at forslagsstillerne peker på at etter § 60 tredje ledd er lovens primære løsning at det skal utarbeides en reduksjonsplan. Forslagsstillerne viser til at det hevdes at samene på denne måten har fått gjennomslag for ønsket om selvstyre, og at de gjennom en slik plan kan skjerme de minste siidaandelene. Dette er ikke forslagsstillerne enige i og peker på at «selvstyret» ikke ivaretar de minste enhetene, da en siida er sammensatt av flere grupper reineiere som kan ha konkurrerende interesser. En reduksjonsplan krever enighet blant reineierne.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, konstaterer at norsk reindrift drives på et tilnærmet konstant areal der det er viktig at det totale antallet rein er tilpasset beitegrunnlaget. En økologisk bærekraftig reindrift vil legge grunnlaget for en best mulig økonomi i næringen, og økologisk og økonomisk bærekraft vil også være avgjørende for den kulturelle bærekraften over tid.

Flertallet konstaterer at et bunnfradrag slik det er foreslått, vil innebære at de med flest rein må ta en enda større andel av reduksjonen enn etter dagens bestemmelser. Samtidig er det et betydelig etableringspress i reindriften, særlig i deler av Finnmark. En endring som foreslått vil derfor kunne lede mot en uheldig næringsstruktur ved at man i enkelte områder vil kunne gå mot et tilnærmet likt reintall der langt færre enn i dag har mulighet til å være heltidsutøvere.

Flertallet viser til at representantenes forslag opprinnelig ble fremmet av Reindriftslovutvalget, men at regjeringen Stoltenberg II vurderte det mer hensiktsmessig å gi siidaene anledning til selv å bestemme hvordan en reduksjon skal gjennomføres.

Flertallet mener det er mer hensiktsmessig å opprettholde siidaenes mulighet til å bestemme egen reduksjonsmodell enn å innføre et nasjonalt bunnfradrag på 200 rein.

Flertallet mener det er både viktig og riktig at størrelsen på siidaandelene fortsatt er differensiert, med store, små og mellomstore flokker, slik det også tradisjonelt har vært tilfelle.

Flertallet har registrert at Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) flere ganger har tatt til orde for en ny og fullstendig gjennomgang av reindriftsloven.

Flertallet viser til at regjeringen for tiden har på høring enkelte endringer i reindriftsloven, og flertallet mener det ikke er hensiktsmessig å igangsette en helhetlig gjennomgang av reindriftsloven ut over den prosessen som allerede er satt i gang.

Flertallet vil vise til at reindriftsloven av 2007 legger opp til en lovmessig ramme som skal sikre større grad av internt selvstyre i næringen. Det er viktig at reindriftnæringen utnytter denne muligheten. Det har vært en lang og omfattende prosess med å få dette gjennomført, blant annet gjennom utarbeidelse av bruksregler. En ny og omfattende gjennomgang av reindriftsloven nå vil kunne skape usikkerhet i næringen og åpne for nye uheldige tilpasninger i påvente av eventuelle lovendringer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti støtter prinsippet om et bunnfradrag og mener dette vil være viktig for å sikre ungdom og de minste reineierne mot avviklingsvedtak.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet er av den oppfatning at arbeidet som er gjort over flere år med å begrense reintallet, har vært nødvendig. For å kunne opprettholde den økologiske, økonomiske og kulturelle bærekraften i reindriften, var det nødvendig å endre den utviklingen man hadde over flere år med et for høyt reintall.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det også er viktig at reintallsreduksjoner blir gjennomført på en måte som oppleves som rettferdig, og som skaper forutsigbarhet i næringen. Disse medlemmer støtter derfor intensjonen i forslaget, men mener det også er behov for en helhetlig revidering av reindriftsloven, herunder erstatningsreglene.

Disse medlemmene viser til at det også i næringskomiteens konsultasjon med Sametinget 22. mai 2018 kom entydig fram at man ønsker en gjennomgang av hele reindriftsloven. Det ble i den forbindelse også vist til sametingsmeldingen om reindrift fra 2016, som ble oversendt komiteen i forbindelse med behandlingen av denne saken. Også der fremgår det at det er behov for en helhetlig gjennomgang av reindriftsloven.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser videre til at næringen selv, ved Norske Reindriftsamers Landsforbund, mener det er nødvendig å innføre et bunnfradrag slik det er foreslått av forslagsstillerne.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig revidering av reindriftsloven og legge den frem for Stortinget til behandling.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener et forslag om forholdsmessig reduksjon kan få store konsekvenser fordi de fleste distrikt har én eller flere «inaktive» andeler, der siidaandelshaver kanskje bor utenlands eller i en by eller er over 75 år gammel. Disse medlemmer mener det blir helt galt om reineiere som lever av reindrift, må redusere flokken sin til fordel for disse. Det bør være et mål at mesteparten av rein skal eies av de som faktisk driver med reindrift, og som har utgifter og arbeid med dyrene.

Disse medlemmer mener derfor at det er viktig at § 60 tredje ledd annet punktum også ivaretar at siidaandeler tilhørende ungdom under etablering og/eller siidaandelshaver som driver reindrift som hovednæring og har mindre enn 200 rein, er unntatt kravet om forholdsmessig reduksjon. Disse medlemmer mener en slik ordlyd vil stimulere til overføring av siidaandeler til ungdom og styrke rekrutteringen. Disse medlemmer er av den oppfatning at forslaget som ligger i Do-

kument 8:193 L (2017–2018), kan ha motsatt effekt, da det vil gjøre inaktive enheter mer attraktive for kjøp, på samme måte som vi har sett i fiskerinæringen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til en endring av reindriftsloven hvor det etableres et bunnfradrag. Målet er å skjerme de minste enhetene og øke rekrutteringen til næringen.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig revidering av reindriftsloven og legge den frem for Stortinget til behandling.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til en endring av reindriftsloven hvor det etableres et bunnfradrag. Målet er å skjerme de minste enhetene og øke rekrutteringen til næringen.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:193 L (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Mona Fagerås, Lars Haltbrekken og Arne Nævra om endring av reindriftsloven § 60 – vedtas ikke.

Oslo, i næringskomiteen, den 12. mars 2019

Geir Pollestad

leder

Geir Adelsten Iversen

ordfører

VEDLEGG 1**Brev fra Landbruks- og matdepartementet v/statsråd Jon Georg Dale til næringskomiteen, datert 26. april 2018****Representantforslag 193 L (2017-2018) fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Mona Fagerås, Lars Haltbrekken og Arne Nævra om endring av reindriftsloven § 60**

Eg viser til brev av 19. april 2018 frå Næringskomitéen, kor framlegg frå stortingsrepresentantane Torgeir Knag Fylkesnes, Mona Fagerås, Lars Haltbrekken og Arne Nævra vert oversendt Landbruks- og matdepartementet til vurdering. Framlegget er slik:

Forslag:

Vedtak til lov

Om endringer i reindriftsloven

I

I lov 15. juni 2007 nr. 40 om reindrift gjøres følgende endringer:

§ 60 tredje ledd annet og nytt tredje punktum skal lyde:

Dersom siidaen ikke gjør dette, eller ikke klarer å gjennomføre planen, skal hver siidaandel *som har mer enn 200 rein*, redusere det overskytende antall forholdsmessig. *Har ingen siidaandeler et reintall over 200, skal det skje en forholdsmessig reduksjon i alle siidaandeler.*

Någjeldende tredje og fjerde punktum blir fjerde og femte punktum.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Vurdering av framlegget:

Som representantane peiker på, gjorde Reindriftslovutvalget eit framlegg om eit botnfradrag på 200 rein ved forholdsmessig reduksjon av talet på rein. Dette for å skjerme dei minste einingane.

Reindriftslovutvalet sine framlegg var i stor grad baserte på at siidaen skulle vere ein viktig byggestein for organisering og forvaltning i lova. I lova skulle siida bli forstått som: "...en geografisk og sosial gruppe reineiere som utøver reindrift i fellesskap på et bestemt areal".

Siidaen er ei viktig tradisjonell eining i reindriften, men hadde, med eit lite unntak, ikkje nokon plass i reindriftslova av 1978, som ei ny lov skulle avløyse. I etterkant av utvalet si innstilling, ynskte Landbruks- og matdepartementet å få nærare greia ut siidaen si rolle i reindriftslovgivninga. Ei arbeidsgruppe vart etablert, og ein rapport vart lagt fram i januar 2006.

Blant framlegga i denne rapporten var ordninga om at siidaen sjølv, ved eit for høgt reintal, skulle ha moglegheit til å gjennomføre ein reduksjon av talet på rein, som del av det interne sjølvstyret i næringa.

Dette vart følgt opp i proposisjonen og loven ved at siidaen skulle utarbeide ein reduksjonsplan der talet på rein var for høgt, jf. reindriftslova § 60 tredje ledd fyrste punktum.

I ein slik reduksjonsplan kan siidaen i prinsippet ta dei omsyn den vil, mellom anna å skjerme dei minste einingane og ta omsyn til ungdom som etablerar seg i næringa. Det er ein føresetnad at alle siidaandelene er einig i planen, dvs. at det ligg føre konsensus.

I og med at siidaen sjølv fekk denne moglegheiten, meinte departementet at det ikkje var naudsynt med eit botnfradrag. Departementet meinte at eit slikt botnfradrag på sikt ville føre til ein uheldig næringsstruktur ved at dei som hadde fleire rein enn botnfradraget i utgangspunktet måtte ta heile reduksjonen. Dette ville føre til svekka berekraft for desse einingane, og i verste fall at talet på rein kjem ned på eit kritisk lavt nivå slik at få eller ingen av siidaandelene i siidaen kunne ha reindrift som leveveg. Departementet vil, om komitéen ynskjer det, kunne kome med døme på siidaer der slike utslag av eit botnfradrag tydeleg kjem fram, det vil seie siidaer der eit botnfradrag vil føre til at ingen i siidaen ville kunne vere utøvarar på full tid.

Vurderingane frå den gongen står framleis ved lag. Det er viktig at ein gjennom reduksjonsprosessane ikkje får ein struktur i næringa som gjer at berre få kan ha eit forsvarleg utkomme som næringsutøvar.

Representantane skriv at det er vanskeleg å sjå at skjerming av dei minste einingane kan bidra til ein uheldig næringsstruktur og at siidaandeler på under 200 dyr utgjør ein svært liten del av det totale reintalet. Dei er òg bekymra for at ein konsentrasjon om færre utøvarar vil gjere reindriften meir sårbar, da det er færre som har sitt liv og virke innan reindriften.

Om vi ser på statistikken, så syner den at ved slutten av driftsåret 2016/2017 var det 122 siidaandelar i reinbeiteområda sett under eitt som hadde eit reintal under 200 rein. Ikkje alle områda har hatt utfordringar med reintalet. Held vi oss til Kautokeino og Karasjok, kor problema har vore størst, er talet 75. Sjølv om ei skjerming av desse kvar for seg ville utgjere små tal, vil det i sum kunne bli betydeleg. Eg er difor ikkje samd i at siidaandeler på under 200 dyr utgjør ein svært liten del av det totale reintalet, slik representantane skriv.

Vidare har utviklinga vore slik at talet på einingar har gått ned samstundes som talet på personar knytt til desse har gått opp. Her er reindrifta i ei særstilling samanlikna med andre primærnæringar ved at talet på utøvarar har auka. I 1992 var tala høvesvis 770 einingar og 2700 utøvarar, og i dag høvesvis 550 einingar og 3100 reineigarar. Det er vel kjend at arealet kor ein kan drive reindrift er så godt som konstant, og det er da ei utfordring for å kunne få til ei berekraftig næring at talet på utøvarar aukar samstundes som lønsemda fell. Fleire siidaandelar i ein siida inneber at inntektene må delast på fleire, noko som igjen reduserer moglegheita til å utvikle siidaandelen. Det er verd å merke seg at talet på reineigarar òg har auka i tida med reintalsreduksjon.

Representantane kjem òg inn på reindriftslova § 60 fjerde ledd. I Sarasaken viste Høgsterett sitt fleirtal til denne føresegna, og sa mellom anna:

"Jeg fremhever videre den mulighet for skjerming av de minste siidaandelene som ligger i reindriftsloven § 60 fjerde ledd. Som jeg har vært inne på, åpner bestemmelsen for at det kan fastsettes et øvre reintall per siidaandel. Hvis det er truffet et slikt vedtak, skal reduksjonen etter tredje ledd i første omgang skje hos de siidaandeler som har et høyere reintall. Dermed oppnås en skjerming av de minste. Ved at distriktsstyret er sammensatt av representanter for reindriftsutøverne, ligger det også her en mulighet for at samene selv kan påvirke hvordan belastningen skal fordeles siidaandelene imellom."

Eg viser til denne fråsegna når det gjeld bruken av § 60 fjerde ledd. Eg vil berre føye til at det er på det reine at føresegna i § 60 fjerde ledd i fyrste rekkje hadde som siktemål å gie grunnlag for fleire siidaandeler i ein siida ved at reintalet kunne fordelast på fleire siidaandeler, og på den måten styrke siidaen. Men føresegna er generelt utforma og kan òg nyttast i andre høve, som til dømes å skjerme dei minste utøvarane.

Eg vil til slutt seie at eit botnfradrag etter mitt syn ikkje er vegen å gå for å legge til rette for ei framtidretta reinnæring. Det er ikkje slik at dei små siidaandelane, som òg må redusere, misser retten til å drive med rein. Talmessig får desse den minste reduksjonen, og i mindre grad vilkåra endra samanlikna med dei større einingane som må redusere reintalet sitt betydeleg. Loven har òg andre verkemiddel for skjerming av dei mindre einingane, som nemnd over.

At berre dei reineigarane med meir enn 200 rein må stå for reduksjon i reintal, vil over tid bidra til at få, om nokon, kan leve av reindrift som næring aleine. Den økonomiske situasjonen i næringa er i dag svært krevjande, og eit botnfradrag vil etter mi vurdering forsterke ei negativ utvikling. Målsettingane for reindriftpolitikken er at næringa skal vere økologisk, økonomisk og kulturelt berekraftig. Forslaget byggjer ikkje opp om denne målsettinga. Eg vil av den grunn ikkje tilrå ei slik endring i reindriftslova som representantane Torgeir

Knag Fylkesnes, Mona Fagerås, Lars Haltbrekken og Arne Nævra her gjer framlegg om.

VEDLEGG 2**Brev fra Landbruks- og matdepartementet v/statsråd Bård Hoksrud til næringskomiteen, datert 12. november 2018****Representantforslag 193 L (2017-2018) fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Mona Fagerås, Lars Haltbrekken og Arne Nævra om endring av reindriftsloven § 60 - Ny vurdering**

Jeg viser til brev av 19. april 2018 fra Næringskomiteen, med forslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Mona Fagerås, Lars Haltbrekken og Arne Nævra som ble oversendt Landbruks- og matdepartementet til vurdering. Behandlingen av representantforslaget ble utsatt til høsten 2018. I brev av 29. oktober 2018 ble forslaget oversendt Landbruks- og matdepartementet for en ny vurdering, blant annet med grunnlag i vedlagt brev av 24. mai 2018 fra Sameetinget til Næringskomiteen. Forslaget er som følger:

Forslag:

Vedtak til lov

Om endringer i reindriftsloven

I

I lov 15. juni 2007 nr. 40 om reindrift gjøres følgende endringer:

§ 60 tredje ledd annet og nytt tredje punktum skal lyde:

Dersom siidaen ikke gjør dette, eller ikke klarer å gjennomføre planen, skal hver siidaandel som *har mer enn 200 rein*, redusere det overskytende antall forholdsmessig. *Har ingen siidaandeler et reintall over 200, skal det skje en forholdsmessig reduksjon i alle siidaandeler.*

Någjeldende tredje og fjerde punktum blir fjerde og femte punktum.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Vurdering av forslaget

Som representantene påpeker, hadde Reindriftslovutvalget et forslag om et bunnfradrag på 200 rein ved forholdsmessig reduksjon av reintallet. Dette for å skjerme de minste enhetene.

Reindriftslovutvalget sine forslag var i stor grad basert på at siidaen i lovsammenheng skulle være en viktig byggestein for organisering og forvaltning. I loven skulle siida bli forstått som: "...en geografisk og sosial gruppe reineiere som utøver reindrift i fellesskap på et bestemt areal".

Siidaen er en viktig tradisjonell enhet i reindriften, men hadde, med et lite unntak, ikke noen plass i

reindriftsloven av 1978, som en ny lov skulle avløse. I etterkant av utvalgets innstilling, ønsket Landbruks- og matdepartementet å få utredet siidaens rolle i reindriftslovgivningen. En arbeidsgruppe ble etablert, og en rapport ble lagt fram i januar 2006.

Blant forslagene i denne rapporten var ordningen om at siidaen selv, ved et for høyt reintall, skulle ha mulighet til å gjennomføre en reduksjon av reintallet, som del av det interne selvstyret i næringen.

Dette forslaget ble fulgt opp da 2007-loven ble lagt frem for Stortinget, jfr. reindriftsloven § 60 tredje ledd første punktum. Med denne bestemmelsen var ikke siidaen kun bundet til en forholdsmessig reduksjon dersom reintallet skulle reduseres. Før regelen om forholdsmessig reduksjon skal anvendes, har de selv mulighet til å bestemme hvordan reduksjonen skal gjennomføres. I en slik reduksjonsplan kan siidaen i prinsippet ta de hensyn de vil, blant annet ved å skjerme de minste enhetene og ta hensyn til ungdom i etableringsfasen. Det er en forutsetning at alle siidaandelene er enige i planen, dvs. konsensus.

I og med at siidaen selv fikk denne muligheten, mente departementet at det for øvrig ikke var hensiktsmessig med et bunnfradrag. I proposisjonen ble det fremhevet at et slikt bunnfradrag på sikt ville føre til en uheldig næringsstruktur ved at de som hadde flere rein enn bunnfradraget, i utgangspunktet måtte ta hele reduksjonen. Dette ville føre til svekket økonomisk bærekraft for disse enhetene, og i verste fall at tallet på rein kom ned på eit kritisk lavt nivå slik at få eller ingen av siidaandelene i siidaen kunne ha reindrift som hovednæring.

Departementet kan, om komiteen ønsker det, kunne komme med eksempler på siidaer der slike utslag av et bunnfradrag tydeleg kommer frem, det vil si siidaer der et bunnfradrag vil føre til at ingen i siidaen ville kunne være heltidsutøvere.

Vurderingene som ble gjort den gangen, står fortsatt ved lag. Det er viktig at en gjennom reduksjonsprosessen ikke får en struktur i næringa som gjør at svært få kan ha et forsvarlig økonomisk utkomme som næringsutøver.

Representantene skriver at det er vanskeleg å se at en skjerming av de minste enhetene kan bidra til ein uheldig næringsstruktur, og at siidaandeler på under 200 dyr utgjør en svært liten andel av det totale reintallet. De er også bekymret for at en konsentrasjon av færre utøvere vil gjøre reindriften mer sårbar i og med at det er færre som har sitt liv og virke innen reindriften.

Ved slutten av driftsåret 2016/2017 var det totalt 122 siidaandeler i reinbeiteområdene som hadde et reintall under 200 rein. Ikke alle områdene har hatt utfordringer med reintalet. I Kautokeino og Karasjok, hvor problemene med et for høyt reintall har vært størst, er tallet 75. Selv om en skjerming av disse hver for seg ville utgjøre små tall, vil det i sum kunne bli betydelig. Jeg er derfor ikke enig i at siidaandeler på under 200 dyr utgjør en svært liten del av det totale reintallet, slik representantene skriver.

Videre har utviklingen vært slik at tallet på siidaandeler har gått ned samtidig som tallet på personer knyttet til disse enhetene har gått opp. Her er reindriften i en særstilling sammenliknet med andre primærnæringer ved at antall utøvere har økt. I 1992 var antallet henholdsvis 770 enheter og 2700 utøvere, mens det i dag er rundt 550 enheter og 3100 reineiere. Det er godt kjent at arealet hvor en kan drive reindrift nærmest er konstant. Det er derfor en utfordring å kunne få til en bærekraftig næring når antallet utøvere øker samtidig som lønnsomheten faller. Flere siidaandeler i en siida innebærer at inntektene må deles på flere, noe som igjen reduserer muligheten til å utvikle siidaandelen. Det kan fremheves at antallet reineiere også har økt i tiden med reintallsreduksjon.

Representantane kommer også inn på § 60 fjerde ledd. I Sarasaken viste flertallet i Høyesterett til denne bestemmelsen, og sa blant annet:

"Jeg fremhever videre den mulighet for skjerming av de minste siidaandelene som ligger i reindriften § 60 fjerde ledd. Som jeg har vært inne på, åpner bestemmelsen for at det kan fastsettes et øvre reintall per siidaandel. Hvis det er truffet et slikt vedtak, skal reduksjonen etter tredje ledd i første omgang skje hos de siidaandeler som har et høyere reintall. Dermed oppnås en skjerming av de minste. Ved at distriktsstyret er sammensatt av representanter for reindriftsutøverne, ligger det også her en mulighet for at samene selv kan påvirke hvordan belastningen skal fordeles siidaandelene imellom."

Etter mitt syn er et bunnfradrag ikke veien å gå for å legge til rette for en fremtidsrettet næring. Det er ikke slik at de små siidaandelene, som også må redusere, mister retten til å drive med rein. Det må også fremheves at regelen om forholdsmessig reduksjon innebærer at de minste enhetene, tallmessig, må ta den minste reduksjonen. Dermed får de i mindre grad endret vilkårene sammenliknet med de største enhetene som må redusere reintallet sitt betydelig.

Dersom det bare er de enhetene som har mer enn 200 rein som må stå for reintallsreduksjonen, vil det over tid kunne bidra til at få kan ha reindrift som hovednæring, under forutsetning av at en reintallsutvikling krever gjentatte forholdsmessige reduksjoner. Den økonomiske situasjonen i næringen er i dag svært krevende,

og et bunnfradrag vil etter min vurdering forsterke en negativ utvikling.

Målsettingene for reindriftpolitikken er at næringen skal være økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig. Forslaget bygger ikke opp om helheten i denne tredelte målsettingen. Jeg kan av den grunn ikke slutte meg til en endring i reindriften som foreslått.

Også Sametinget fremhever i sitt brev av 24. mai 2018 at det er nødvendig å innføre et bunnfradrag. Dette er et synspunkt som jeg er godt kjent med, og som flere ganger har blitt drøftet mellom LMD og Sametinget/NRL. Men, jeg har også registrert at enkelte innenfor de samiske og reindriftsfaglige miljøene nå kan ha blitt mer tvilende til om det er hensiktsmessig å innføre et bunnfradrag, med tilsvarende begrunnelse som jeg har redegjort for ovenfor.

Forslaget om å foreta en helhetlig gjennomgang av reindriften har flere ganger blitt fremhevet av både Sametinget og NRL, sist gjennom konsultasjoner 11. oktober 2018 mellom LMD og Sametinget. Jeg mener det ikke er forsvarlig å starte opp en slik helhetlig gjennomgang nå, av flere årsaker: Mange av bestemmelsene i reindriften har ennå ikke blitt prøvd fullt ut.

Loven legger opp til en lovmessig ramme som skal sikre større grad av internt selvstyre i næringen. Det er viktig at reindriftnæringen utnytter denne muligheten. Det har vært en lang og omfattende prosess med å få dette gjennomført, blant annet gjennom utarbeidelse av bruksregler. Dersom det nå signaliseres at det skal foretas en helhetlig gjennomgang av reindriften, vil det trolig skape usikkerhet i næringen. Dette kan i neste omgang virke negativt på næringens utvikling, ikke minst mht. reintallsutviklingen.

Dette er imidlertid ikke til hinder for at det foretas enkelte endringer og presiseringer i noen av bestemmelsene i reindriften, med bakgrunn ide erfaringene man har høstet frem til nå. Som eksempel på en slik endring kan nevnes § 60, nytt fjerde og femte ledd, som også omtales i Sametingets brev.

Denne endringen ble foretatt etter at den omfattende reintallstilpasningen var gjennomført, og man fikk signaler om at enkelte reineiere på nytt begynte å øke reintalet. Den nye bestemmelsen skal sikre at de utøverne som lovtro har fulgt påleggene om å redusere reintalet og etter dette har holdt det stabilt, ikke skal bli nødt til å redusere på nytt igjen, dersom reintalet igjen øker. Bestemmelsen sikrer da at det er de som står bak den aktuelle økningen som i neste omgang må redusere dersom det totalte reintallet igjen kommer over det fastsatte.

Sametinget nevner også behovet for å endre § 67, etter en dom i Høyesterett. Departementet vil komme tilbake til Stortinget om denne saken. Jeg ser også at det kan være nødvendig, ut fra erfaringene så langt, å foreta en vurdering av behovet for en endring av noen andre

bestemmelser i reindrifstloven . Her vil vi også vurdere innspill fra Sametingets egen gjennomgang av reindrifstloven, og LMD vil også fremover oppfylle konsultasjonplikten i arbeidet med lovendringer.

Jeg vil også kommentere det Sametinget fremhever i sitt brev om reindrifststyret. Sametinget har valgt å ikke oppnevne sine medlemmer til styret etter at funksjonsperioden for forrige styre var over, noe de er forpliktet til etter reindrifstloven § 71. Saken er drøftet flere ganger med Sametinget uten at vi har kommet til en løsning. Dette har satt næringen i en uheldig og vanskelig situasjon.

Reindrifststyret er et forvaltningsorgan som etter loven skal behandle flere saker fra reindriften. LMD har på denne bakgrunn valgt å oppnevne sine tidligere medlemmer til reindrifststyret for ett år, dvs. frem til juli 2019. Det er viktig å minne om at reindrifststyret er et forvaltningsorgan og det er da forvaltningslovens bestemmelser som skal anvendes, blant annet når det gjelder klagemuligheten til overordnet forvaltningsorgan, som i dette tilfellet er LMD.